

התל/297

בג"צ 1472/01
קבוע: 24.4.01

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. הנאדי פראח ו-9 אח'
ע"י ב"כ עוה"ד הדס תגרי ואח'
האגודה לזכויות האזרח
רח' ביאליק 12, ת"א

העותרים

- נ ג ד -

1. עיריית ירושלים
ע"י עו"ד יעקב קמינצקי
כיכר ספרא 8, ירושלים

2. משרד הבריאות
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים

המשיבים

חודעה מטעם המשיב מס' 2

1. עניינה של העתירה בבקשות העותרים כדלקמן:
 - א. כי יוקמו 10 תחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב) בשכונות ערביות שונות במזרח ירושלים, שבשמן חם נוקבים, וכי התחנות יאוישו בכוח אדם מתאים;
 - ב. כי יינתנו שירותי בריאות האישה לכל הפחות בשמונה תחנות לבריאות המשפחה בשכונות ערביות במזרח ירושלים;
 - ג. כי יאוישו התחנות לבריאות המשפחה במזרח ירושלים בתקני אחיות נוספים בשלוש תחנות, ובתקני רופאי ילדים ורופאי נשים.
2. לאור האמור להלן ובכפוף לו יתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.

עיקרי העובדות

3. בירושלים קיימות כיום 36 תחנות לבריאות המשפחה, המופעלות על ידי עיריית ירושלים. תחנות אלה נחלקות כדלקמן:
- א. 30 תחנות בשכונות היהודיות של ירושלים, הכוללות כ-80 תקני אחיות, מטפלות בכ-12,000 תינוקות. המדובר בממוצע של כ-150 תינוקות לאחות. מתוך תחנות אלה, 3 תחנות נמצאות בשכונות יהודיות באזור "קו התפר" עם שכונות ערביות בירושלים (תלפיות מזרח, פת וגילה), ונותנות שירותים לתושבי השכונות הערביות הסמוכות. תחנות אלה מטפלות בכ-400 תינוקות משכונות גיבל מוכבר, בית צפאפה וסוואחרה).
- ב. 6 תחנות נמצאות בשכונות הערביות במזרח ירושלים, והן מטפלות בכ-2,800 תינוקות. לתחנות אלה מוקצים 22 תקני אחיות, ולכן בממוצע יש אחות אחת ל-127 תינוקות. תחנות אלה נמצאות במקומות הבאים: שיח גראח (שתי תחנות בבנין אחד), בית חנינה, צור באחר, אבו טור וא-טור.
4. משמעות הדברים היא, כי למעשה יש תשע תחנות לבריאות המשפחה המופעלות על ידי עיריית ירושלים המשרתות את האוכלוסייה הערבית בעיר.
5. בנוסף לתחנות דלעיל, קיימות 7 תחנות לבריאות המשפחה במזרח ירושלים, המופעלות מזה שנים רבות על ידי גופים וולונטריים שונים (ארבע תחנות פועלות בעיר העתיקה, תחנה אחת בואדי ג'וז, תחנה אחת בבית חנינה ותחנה אחת במחנה שועפאט). שבע תחנות אלה מטפלות על פי הידוע למשרד הבריאות בקרוב ל-5,500 תינוקות.
6. חמש תחנות מן התחנות המופעלות על ידי הגופים הוולונטריים מקבלות מלשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות את כל החיסונים שמקבלים בתחנות בישראל, ומספקות אותן לאוכלוסייה לפי הנחיות משרד הבריאות. שתיים מן התחנות, המופעלות על ידי ארגון אונרי"א, שהינו גוף של האו"ם, פועלות על פי סל שירותים רפואיים שונה, ואינן מקבלות את החיסונים ממשרד הבריאות, חרף נכונותו לספקן גם לתחנות אלה.
7. בנוסף לחיסונים, הלשכה המחוזית של משרד הבריאות ועיריית ירושלים גם ערכו לתחנות הבריאות של הארגונים הוולונטריים השתלמות מיוחדת בנושא איתור מוקדם של תינוקות ופעוטות הלוקים בהפרעות שמיעה ושפה. בהשלמות השתתפו אחיות מחמש התחנות הוולונטריות, לא כולל תחנות אונרי"א. כל אחת מן התחנות קיבלה את הערכה הסטנדרדית לבדיקות שמיעה ותקשורת של משרד הבריאות בשפה הערבית.
8. על פי הידוע למשרד הבריאות קיימות סיבות שונות מדוע תושבים ערבים רבים נוהגים לפנות לתחנות של הגופים הוולונטריים, ובהן העובדה שהשירות שם ניתן במתיר מוזל או

אף בחינם, לעומת התחנות המופעלות על ידי עיריית ירושלים, הגובת אגרה של 330 ש"ח לשנה (הכוללת מערכת הנחות לנזקקים).

9. משמעות הדברים היא, כי בסך הכל עומדות לרשות התושבים הערבים בירושלים 16 תחנות לבריאות המשפחה, לעומת 30 תחנות המשרתות את האוכלוסייה היהודית בעיר.

עמדת משרד הבריאות

10. משרד הבריאות בדעה, כי בשל הפיזור הגיאוגרפי של השכונות במזרח ירושלים, ולא בשל עומס על התחנות הקיימות של עיריית ירושלים, יש מקום להוסיף תחנות לבריאות המשפחה בשכונות מרוחקות יחסית. אמנם כאשר מדובר בירושלים המרחקים בין השכונות השונות לבין התחנות המשרתות את האוכלוסייה הערבית אינם גדולים, וקיימות אפשרויות לנסיעה ברכב פרטי או במוניות בכדי להגיע לתחנות אלה, אך ייעול ושיפור השירות מצדיקים הקמתן של תחנות נוספות כפי שיפורט להלן.

11. בשלב ראשון תחלה לשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות לפעול לכך שתיפתח תחנה לבריאות המשפחה בצפון מזרח ירושלים, בכדי ליתן מענה לתושבי השכונות סמיראמיס, כפר עקב ועטרות. בנושא זה אך תחלה תלשכה במגעים עם רופא ילדים לשם הקמת התחנה בכפר עקב. הטעם לטיפולו של המשרד בנושא, נובע מן המצב הבטחוני השורר באזור המקשה על פתיחת מוסד רשמי ישראלי באזור זה. בימים אלה קיימים קשיים תמכבידים על יישום הפתרון בשטח, אך מבחינתו של המשרד קיימים המשאבים הנדרשים להקמת התחנה, והמשרד מקווה כי התחנה תיפתח עוד בשנת 2001, אם לא יהיו מכשולים אובייקטיביים בשטח שימנעו זאת, ובכפוף להליכים על פי דין. התחנה אמורה לפעול על פי הכללים והנהלים שנוקט משרד הבריאות בתחנות טיפות חלב, בהתאם לסל השירותים הקבוע בתוספת השלישית לחוק ביטוח בריאות ממלכתי (כולל בדיקות שגרה, חיסונים, מעקב והדרכה של רופא ואחות).

12. בנוסף לתחנה נוספת זו, בכוונת עיריית ירושלים לפתוח עוד שתי תחנות לבריאות המשפחה בתוך זמן קצר, האחת בשכונת שועפאט בצפון העיר, והשנייה בשכונת עיסאוניה, בצפון מזרח העיר.

13. מתוך הנחה כי במהלך שנת 2001 ייפתחו במזרח העיר שלוש תחנות נוספות לבריאות המשפחה, אשר תלווינה במימון לתקנים מתאימים של אחיות ורופאים, הרי שבשלב זה, יהא בכך משום מענה סביר לצרכי האוכלוסייה. יחד עם זאת, משרד הבריאות אינו רואה בתחנות דלעיל משום סוף פסוק, ובהתאם ללקחים שיופקו מפתיחת שלוש התחנות סבור תמשרד כי יהיה מקום לשקול הקמתן של שתי תחנות נוספות – האחת לאזור ראס אל-עמוד סילוואן, והשנייה לאזור סוואחרת שבדרום מזרח ירושלים, אך זאת לא לפני שנת 2002.

14. יצויין, כי הקמת תחנה מחייבת מציאת מבנה מתאים וכן כוח אדם מוסמך לביצוע העבודה. על כן לא ניתן לפעול במקביל להקמה של כמות כה גדולה של תחנות כמבוקש בעתירה, מה גם שאם יוקמו 10 תחנות כמבוקש יהיו בירושלים 26 תחנות לשירות האוכלוסיה הערבית, כמעט כמספר התחנות המשרתות את האוכלוסיה היהודית, למרות שמספר הלידות שנרשמו בקרב תושבי ירושלים היה בסך הכל, במהלך שנת 1998, 17,689, מתוכן 10,861 יהודים (61.4%), ו-6,828 ערבים ואחרים (38.6%) (נתוני השנתון הסטטיסטי לישראל, 1999).
15. בהתייחס לסעדים המבוקשים בעתירה בנוגע לתקנים נוספים של רופאים ואחיות לתחנות הקיימות לבריאות המשפחה, ייאמר, כי לגבי התחנות המופעלות על ידי עיריית ירושלים, הרי שעל פי מספרי המטופלים הנוכחיים לא נמצא, לדעת משרד הבריאות, כי קיים מחסור משמעותי בתקנים. יחד עם זאת, באם יהיה צורך בתגבור תקנים על מנת לקלוט מטופלים נוספים, כמבוקש בעתירה, ייערכו, מן הסתם, המשיבים על דרך של קליטת כוח אדם והתארגנות מתאימה.
- בהתייחס לשירות הניתן לנשים הרות, ייאמר, כי עיריית ירושלים פתחה מרכזים לטיפול בנשים הרות בחלק מן התחנות לבריאות המשפחה, והמרכז המשרת את תושבות מזרח ירושלים ממוקם בתחנת שיח ג'ראח. יצויין, כי יש יתרון במתן השירות במרכז אחד, המאפשר איזושו בכוח אדם מקצועי מיומן ובציוד חנדרש, ותנמצא למספר שעות המאפשר זמינות גבוהה. פיזור שירות זה לתחנות ייעשה בכל מקרה בזמינות נמוכה יותר.
- יצויין כי, משרד הבריאות ישקול מתן שירות לבריאות האישה בתחנה שבכוונתו להקים בכפר עקב, לאחר שיעמוד על הצרכים בנושא באזור זה.
16. לאור האמור לעיל, ובכפוף לכך שהמשיבים יוסיפו לפעול לתקמתן של שלוש התחנות הנוספות בכפר עקב, שועפאט ועיסאווייה, ויבחנו לקראת שנת 2002 את שאלת פתיחת תחנות בשתי שכונות נוספות, לאור הלקחים שילמדו מפתיחת שלוש התחנות דלעיל, דומה כי אין עילה להתערב בפעולתם של המשיבים להספקת שירותים לבריאות המשפחה במזרח ירושלים.
17. מן האמור לעיל עולה, כי המשיבים פתחו בשנים האחרונות תחנות נוספות לבריאות המשפחה, תגברו את כוח האדם המוקדש לנושא, פעלו להתאמת סל השירותים הניתן בתחנות הוולונטריות לסל השירותים הניתן בתחנות האחרות, ובמיוחד בנושא החיסונים ובדיקות הסינון, והכל מתוך מגמה ברורה לצמצם את הפערים ששררו בתחום זה. המשיבים מוסיפים לשקוד על חנושא, חרף הנסיבות הלא שגרתיות השוררות במזרח ירושלים.
18. בנסיבות אלה אין כל עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד בנושא דנן.

19. הודעה זו נתמכת בתצהירו של ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות.

20. אשר על כן יתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.

היום: כ"ו ניסן, תשס"א
19 אפריל, 2001

ממונה על ענייני חבג"צים במקליטות המדינה